

Fotó: Valuska Gábor

Elviszlek Amerikába

A fekete felöltős férfi vette magához a szót. Robusztus ember volt, nyakas, erős, akár a fatörzs. A szempárok rászegeződtek, motyogva beszélt, szájról is alig olvasták.

Megadnék én bármit, sóhajtott, az utolsó falatot a számból, az utolsó gerendát a fejem fölül, a saját életem odadobnám, ha nem kéne itt állnom. De megpróbál az Isten, hogy akkor is áldjam, amikor átkot mondanék. Emlékeznek, találtak a nyomozók egy szitakötő formájú gyűrűt ennek a Kissnek a szublótfiókjában. Remélték, hogy a lánynak, akinek kezét ékítette, lecsúszott az ujjáról, ott felejtette egy váróban, a vicinálison, hivatalban, ellopták tőle, míg munka közben biztonságba helyezte. De ez az ékszer egy olyan lányé volt, kit élve nem látott többé ember.

Világos, villant a piros sálas nő feltűnően zöld szeme, amikor Welsch Győzőné hunyorogva ablakán kikémlelt, s egy csillogó tárgyat mustráló nőt vett észre a helyiérdekű végállomásán, a szitakötős lányt látta, kétségtelen.

A lányom volt, a harmadik hordóban azonosították, az anyja után örökölte sok éve a gyűrűt, súgta a feketébe öltözött férfi, az anyja meg az ő anyjától. Nem ért többet a vaskarikánál, de nekünk kincs, a szárnyak végén fehér kövek csillámlottak, a fejnél egy szem vörös. Furcsa, kacsaringós mintázat, nem volt ilyen másnak mifelénk. Rejtegette kötényzsebben, sótartóban, skatulyában, szakácsnőnek háznál nem való, beleragad a tészta, beakad főzés közben a darálóba, letépi az ujját, az asszony egyébként se tűr a háznál efféle vacakságot.

Nekem tán mégis egyszerűbb lenne, sietett segítségére a szóke, a párhuzamos utcában lakom, és gyakran járok a vasútállomáson. A férfi bizalmatlanul feltekintett, hosszan kémlelte a nő arcát, és biccentett.

A szóke hátradobta copfját, becsukta a szemét, s kezével kört rajzolt a levegőbe. Hallgatta a neszeket, mintha sugalmazást várna. Egy lányt látok, a lábánál bőrönd, kezében bélelt retikül, abban minden vagyona. Az arckifejezése elszánt, a világ végire is elmenne az érzésért, ami előnti lábujjig, az izgatottságért, a tudatért, hogy ő, éppen ő egy férfié. A deszkaimpanonos állomásépület előtt látom, ahogy kalapját tüvel fejére igazítja, sálját hátracsap-

ja. Sötétkék harangszoknyáját meglebbenti a szél, amikor a szerelvény kifut a megállóból. Nagyokat sóhajt a levegőbe, a szemét körbejárta a tájon, ez itt az új élet, mostantól minden meglesz, ami eddig nem, kosarában frissen vágott, pucolt kakas.

Az utcafronton üzletek, Takáts patika, mellette Silberstein fűszerüzlete, egy felújításra váró üzlethelyiség, később kaszinó. Mögötte az udvar, ahol várják. Az egyik oldalon sínek, szemben házak sora. Gyerekjáték odatalálni, meg sem kell kérdezni a fűszerest, a mezítlábas kis szoknyásokat a porban vagy a botra támaszkodó, bajszos öreglegényt, aki épp befordul a díszes portálon. Rossz szagok, sivár táj, poros út, táskájában ezeröttszáz korona.

Nálunk, Salföldön, ahol a lány született, szólalt meg a férfi már-már mulatságosan elvékonyodott hangon, a templomban ilyenkor épp haragoznak. Egy apró faluban élünk öt generáció óta, tán ha kétszáz a lélekszáma, itt nőtt fel a Mari, majd mikor nem volt más választásunk, Szentmihályra adtuk. Sose voltunk tehetősek, kérem, de most igen lesüllyedtünk, nem szegények lettünk, inkább földönfutók. Az utolsó lovunk árán küldtük őt Mihályra. Tűrj, bocsátottam útnak, s már fordultam is be a kapun, hogy ne lássam.

Jobbat akartak neki, mondta a szőke, jobbat a magukénál. Ha igaz, nézett a férfi felé meg erősítésre várva, Szilvási gyógyszerésztől érkezett Willibaldhoz. Igaz, bólintott a férfi, szerencsés volt a lányom, hogy tisztos helyet talált. Willibaldot mindenki ismerte, jónevű építőmester volt errefele, folytatta a nő, iskolák felhúzásából boldogult, míg diftériában meg nem halt egyetlen fia, Lacika. Állítatott neki a nagyszentmihályi majorban keresztet, de sosem hegedt be fájdalomba repedt szíve. Akkor Máriának is befellegzett, férfitvendég szem se járt arra, a lyukacsos arcú öreg orvos bánatával volt tele a ház összes ficakja. A szomorúságnak szaga van, súlya, kiterjedése, ránehezedik a hátra, beivódik a hámsejtekbe, magába szívja a lehetet. Willibald a bejelentést rezignáltan fogadta, betudta a gyásznak, hogy ebben az életben, ami van, elmegy, s Mária nem várta meg az asszony hazaérkezését, aki minden bizonnyal örült patáliát csapott volna a hírre, hogy magára marad a főzőkanállal, melyet taszítóan idegen elemként kezel.

Mint a legtöbb lány, Bélával hirdetés útján ismerkedett meg ő is. Jó hírben álló bádogosként mutatta be magát a férfi, műveivel hengegett, pedigéje volt a községi templomkereszt és az evangélikus temető kútja, csatornázott, vaskaput szerelt, a grófnő kiváló véleménye, mint hallottuk, garantálta szakértelmét. Mások is mondogatták, kellemes modorú, intelligens ember, ki misére jár, s gyónni, politikai kérdésekben éles ésszel érvel, s nem okoz gondot neki egy csevegés alkalmával versből idézni. Finom keze volt, nyelveken beszélt, ördög tudja, tán csak hablatyolt, nincs iskolánk, kérem, nem ismerjük a különbséget. Már az első randevún istenítette Mária kerek idomait, egy szóval se mondta, hogy kövér, nem nevezte dagadt disznónak, ahogy mások, gesztenyebarnából vörösbe hajló haját magasztalta, dús keblét, a szeplőket az orrán. Nincs szüksége púderezésre, súgta a fülébe, és kivette kezéből az aranyporos szelencét.

Észrevette gyűrűjét már a Kantlerban a férfi, végigsimított az ujján, hogy mennyire szép, pedig alig bírta magára erőszakolni a szűk aranyat a lány. Hallgatták a dalárdát, hidegfürdőt vettek az Ujvárynál, és jártak a henteshez is friss húst mustrálni, nézni, ahogy a tagbaszakadt mester a bárdal lesújt. Mária vendégül látta párszor a szentmihályi házban, amikor Willibaldék épp Abbázián gyógyították tengeri levegővel a fiuk, s főzött neki cakompakkot, ami után tíz ujját nyalja.

Én konyhalány vagyok, kérem, jelentkezett egy bögyös, gödrös arcú leányzó a padkáról, a szeme vágott, huncut, nevetős, emlékszem erre a lányra, a Stanfelnél vásárolt, még szóba is elegyedtünk, hogy mekkora lángon fő vajpuhára a marha, s mikor rotyyannak össze az ízek. Intett az apa, beszéljen, és lemondóan a karfára hajolt. Ha azt hitte, megfőzi, gúnyolódott Vargyasné, kissé balul sült el a haditerv, és botját intő jelként meglengette, ejnye, hát maradt volna az ülepén az ostoba, minthogy önként ragasztja magára a félcédulát.

A közös főzés, ellenkezett lelkesen a bögyös, egybeboronálja a párokat, nincs alkalmasabb mód a szerelmi kötésre. Miközben válogatják a paszulyt, héjazzák a burgonyát, mérik a rizst, szecskázzák a káposztát, s közbe vegyítik a bőrös peccenyedarabokat, majd feresztve rántásléval paprikát szórnak a tetejébe, nem is sejtik, de ott a konyhagőzben frigyre lépnek, mielőtt észsel felfognák. A paprikás csirkét együtt készíteni komótosan, lassún, egymás kezébe akadva, vereshagyma csípős szagától könnyes tekintetük egymásba fonva: és nincs menekvés. Először egy vágás vajat izzasztanak rézlábasban, vetnek bele paprikát, szegfűborsot, vereshagymát, s sárgásra fojtják. Nevetgélnek közben, hogy a cselédnek a lichthof a barátja, munkatársa a mosogatórongy, szerelmese a konyha hideg kövére dobott szalmazsák, pedig nem nevetne lány ilyenén, de a fűszeres gőz elveszi a maradék esztét. Körülfogja a derekát a férfi, súgja, burukkolja, mennyire vonzó ez a térfogat. A csípőn a hús megrezzen, a lány tokája megnyúlik kissé az izgalomtól hátrafeszült nyakon. Majd jön a pillanat, amikor az összevagdalt csirkét közibe kell vetni, s ismét addig fojtani, míg meg nem puhul. Nevetnek a centiken, s a súlyon, hogy a lány mellei mit kóstálnak a mázsán, ha ráeresztik. Behintik aztán egy kanál liszttel a pörköltet, öntenek rá kevés húslevet, adnak hozzá gondolat szerint tejfelt, hogy a mártása sűrű legyen, majd megpaprikázzák s feladják. Rottyan egyet, s kész, lehet kanalazni. Addigra már a szemük szikrákat hány, nem állhatnak meg az asztalnál.

A szőke összerázkódott. Isten mentsen, hogy elképzeljük, Kiss Béla hogyan kérte a lányt, mutassa meg, a dereka miként hajol, a lába felér-e a melléig, ha összehúzza magát, miután megvizsgálta az ágy hosszát, hogy munkálkodás közben kellemesen elérjenek. A kék ruhás gyűlölettel tekintett rá, utólag min szörnyülködik, dohogott, hogy nem sül ki a szíve.

Térjünk vissza a megérkezésre, amely sorsdöntőnek bizonyult, folytatta a szőke ügyet sem vetve a kárálóra. Remegett a levegő Cinkotán, mikor a rüsztyje feltűnt a vagon lépcsőjén, kivillant harisnyás bokája a peronon. Vihar közeledett talán, a fecskék földközében keringtek, vibráltak az idegek. A házban Béla nem volt egyedül, ott találjuk Jánost is. Pálinkáztak épp, mint általában, Béla az asszonynepen csúfolódott, hogy az összes céda, odadobja magát az első kannak, selejt ez mind, nem hiányzik senkinek, mikor Mária az ajtón belépett. Béla egy csapásra öltött új fizimiskát. Tükörfényesre simult az arca. Nagy tréfamester vagy, barátom, fordult János felé, majd odalépett a lányhoz, kifeszítette ujjai közül a kasfület, puha csuklóját csókkal illette, aztán Máriát a szegletben álló akváriumhoz vezette, amit maga bütykölt. Aranyhalak úsztak benne, az alján kagylók, indák, kúszók. A legnagyobb hal vörös mintával a testén az üvegfalhoz tapadva tátogott. Művészet volt, szépség, hízelkedett, hogy szerelmének barkácsolta, hetekig ezen ügyködött. Mária feltüzesedett, szemében szikrák, megsimította Béla karját, majd rögvest nekikezdett a kakasherepörkölt elkészítésének. Kissé zavarta a nagydarab János jelenléte, de hamar elhessegette a sötét képeket, amelyek másodpercek tört része alatt cikáztak át az agyán.

A szőke gúnyosan a bögyösre mosolygott, tessék csak, kérem, ha jobban ért a heréhez, és átadta neki a szót. Az nagy levegőt vett, és boldogan magyarázni kezdett, mintha egy étel receptjét ismertetné, majd mondatról mondatra hagyott alább a buzgalma. A férfi szívéhez a gyomrán át vezet az út, mosolygott elégedetten, és Mária nem akarhatott időt vesztegetni. A megtisztított kakas feldarabolásával kellett kezdenie, felteszem, mesterien bánt bárdal, csontfűrészsel, recés és fogas vágószerszámokkal, s úgy forgott kezében a konyhakés, hogy egy vágással nyeste le a testrészeket. Nevettek a hagymán, a pörköltbe taréj, here, kakas töke és csontok is kerültek, rá örlött kömény, feketebors. Mikor Béla rákérdezett, hogy magával hozta-e kelengyét, mert a tisztesség úgy kívánja, Mária kacsintott. Béla felderült, az ajtófélfához állította, hogy megmérje, milyen magas. A fán számos vonás látszott már, százötventől százhetvenig csupa karistolás. Mikor Mária odaállt, Béla fellélegezve konstata, hogy hasonlóra gondolt, fontos a szerelemben a testarány. A lány hátán lúdbőr, de rotyog a pörkölt, éles, csupasz csontok állnak ki a lábából.

Míg főtt a hús, a szagát is érezni, János bólogatott az italtól, amit Béla rendre áttöltött neki a poharából. A lány homlokán verejték, forróság csapja meg, száll a gőz. A vacsora csípett, mint a darázs, s épp olyan fájó élvezetet okozott. Megették sóhajtozva, Béla adomázott, a lány gurgulázott, majd bevonultak a szobába, melynek közepén frissen vetett ágy állt, a spaletták behúzva. Végigsimított remegő idomain a férfi, hegyes nyelvvel bejárta domborzatát, aztán felkínálta ágyékát, a lány belekóstolt, majd Béla egyszer csak bajszkötőt vett, s befordult a fal felé. Az anyjától örökölt ékszer az ujján, az éjjelin olcsó bizsuk, kígyós karperec, indás nyakék, a pénz a retikülben, a lány mintha aludna, széttárva fekszik, a mennyezetten megülő fényt bámulja. A férfi nem pislog.

Itt elhalkult az elbeszélés, néma lett a ház. Euzébia bal szeme alatt egy ideg lüktetett. Az ismert író elmés megállapítása szerint, törte meg a csendet a bodorított hajú, finom nő a szoba távolabbi szegletéből, azok közé az emberek közé tartozik, akik statáriális végrehajtásnál, amikor nincs kéznél a hóhér, az első felszólításra önként jelentkeznek, hogy elvégzik az akasztást.

Percekig nem jött válasz, a szőkéből kifutott a levegő, háromszor is belekezdett, mire hang jött ki a torkán. Ha a lány teste sóvár, folytatta, minden izma ellazul, és épp befér egy természetesebb bádogedénybe. De tán ébren volt még, a szerelemre gondolt, mikor kezén a szitakötős gyűrű nagyot koppant, s hétperces tusa után eleresztette a világot.

Tíz évvel azelőtt volt ez, hogy hordóban megtalálták. A teste addigra, mint a megfőtt birsalma. A ruházata a szomszédoknak ismerős volt, láttak egy nőt a síneknél. Sötétkék harangszoknya, kalap, sajnálták, hogy nem figyeltek eléggé, s nem szaladtak segíteni, mikor az éjjel vérfagyasztó sikoly hallatszott ki a házból.

Fehér pettyes kék szoknyát viselt, a szájában pepita fejkendő, kezdett bele minden átmenet nélkül egy feltűnően mély hangú, barázdált arcú férfi, akinek eddig a szavát se hallották. Magas volt, szálkás, fehér ingét könyékig feltúrta, kilátszott inas karja, mely majd' akkora volt, mint a bot, mellyel Vargyasné dobogtatja a padlatot. A szavai súlyosak, akár az ítélet. Levegőt se vettek a körben ülők, alig viselték. A bokák zsineggel átkötve, a gombos cipő belső sarokbőrén horzsolás. Fekete harisnyája talptól térdhajlatig felszaladt. A nyakában magzatburok.

Emlékszem, sokáig álltak fölötte a csendőrök, szólalt meg rekedten az egyenruhás, napokig nem tudtak másról beszélni, csak a nyugtalanító látványról. Egyik lánnyal se végzett ilyen kegyetlenül. Ő volt az egyes, akármit is jelentsen ez a szám.

Varga Katalin a neve, huszonhét éves, nézett rá szúrós szemmel a barázdált arcú, hogy hallgatásra bírja. Római katolikus hitben élő, jámbor családját korán elvette Isten. Ha nem hinnénk a mindenhatót, fatális véletlenek sorozatának gondolnánk halálukat. Apját, Varga Józsefet és anyját, Ágneszt egyetlen vihar szakította el a földi léttől. Kibírhatatlan hőség volt azon a nyáron, leégett a tarló, kiszáradt a föld. Koromfekete felhők kúsztak az égre aznap délután, rázta a szél a kerítéslécet, recsegett a fedél, mikor az első, hirtelen jött villám beleszapott a selyemakácsba. Onnan pattanhatott át egy szikra a forró szalmára, és félelmetes gyorsasággal lángba borította a pajtát. A két megvadult lovat szaladt menteni az öreg, mikor az egyik úgy rúgta halántékon, hogy a férfi a meglazult gerendának esett, amely irtozatos robajjal, lassan dőlni kezdett az ütéstől, és épp a kitérő asszony hátát kapta telibe. Úgy elroppantotta a gerincét, hogy rácsuklott halott urára a teste.

Átok ül mirajtunk, morogta mindig az öreg a tüzet piszkálva, átkozott a nevünk, így krárogott, harákkolt, és jókora barnát csulázott a kútba, majd szentséggel berúgta a megvetemedett kertkaput, amit csak akkor lehetett kulcsra zárni, ha bebikázták.

Farkaspalló környékéről szökött ide, Hargitából. Több faluban is beszéltek szerte, hogy nem értek véget a csapások, újra földindulás támadt a családban, amikor Katalin súlyos titkát, melyet gyermeke hétéves koráig némán cipelt, nem tarthatta többé magában, s meggyónt ángyának. A titok azonban, mely egyszer elhagyja az ember száját, soha többé nem titok már. Vitte a szél is: a fia nem az urától való. Akkor fogant, mikor hazafelé menet egy este három férfi bokorba döntötte, s az egyik megátalkodott úgy gerincre vágta, hogy majd' széjjelszakadt. A bolond ura nem viselte a szegycint, kidobta, mint a macskát, a bűnösöket nem üldözte, törődött is velük, a nőn verte le fájdalmát, rá se bírt nézni a beszennyezett asszonyra. Mehetett a nő, amerre látott, ha volt olyan bamba, és nem vigyázott. Ment is, de nem a híre elől, nem leszegett fejvel, hanem az igazságért, megkereste a bűnösöket, az eseten végig kajánul röhögő két koma fejét téglával beverte, majd következett az erőszaktevő. Mindenkinek elér a büntetése, dőltek sorban, akár a dominó. Csak az a férfi élt még, az a... És a nő, mire a halott komák komái meglátták volna, egy emberfej nagyságú kővel vészett vele.

Vargyasné elismerően bólogatott, talpraesett perszóna, jegyezte meg, ebből is látszik, ha valaki akarja, az megvédi magát. Nem megvédte, hanem megbosszulta, hárommal hogy bírt volna el, szólalt meg az egyenruhás, de Euzébia legyintett, volt vér a pucájában. Aztán a bögyös is bekapcsolódott. Én együtt szolgáltam vele az Apjárínál, mondta, aki nem ismerné, jó kis vendéglő Cinkotán. Katalin új életet akart, gyökerestül újat, ezt sokat hangoztatta. Csak a nyakában hordott szelence emlékeztette a múltjára, amit a hegyeken túl hagyott. Kapott szobát Zsemlyéné asszonymál a vasútállomástól számolva harmadik utcán. Tiszta, rendes szoba volt, egy asztal, egy ágy, két szék és egy kovácsolt kereszt a meszelt falon. Az ablakon semmi, megkívánta az öregasszony, hogy olykor ellenőrzés céljából bekémleljen hozzá, nem pazarolja-e a világot, nem fogad-e tilos vendéget. Takarítani naponta bejárt, megszagolta a ruháit, s amelyek túlságosan illatoztak, kivágta a tyúkszarba.

Csak szappan, víz, nem urizálunk, támadt rá, és elkobzott minden kártékonynak ítélt tárgyat, amit Katalin nem rejtett el kellő gondossággal az ágy fiókjába, a padlólec alá vagy a párkánymélyedésbe. Katalin szolgálatkész volt, alázatos és halk, láthatatlanná akart válni. Azt mondta, csak kis időt kell kibírnia, nem tart soká, egyszer majd nem nyomja már a súly a lelkét, eljön a megváltás, elszáll az átok. Hogy mire gondolt, arról nem tájékozott, én pedig nem tartottam illendőnek firtatni. Azt mondta, addig meg se mozdul, nem tesz semmit, amivel a gonoszt magára hozná. Csakhogy Cinkotán akkoriban minden olyan tarka volt, úgy élt, virágzott, pompázott, hogy szerény külsejével és magaviseletével kilógott közülünk. Távolból vizslattuk, tartottunk tőle, mert lerítt róla, hogy titka van, nem az, akinek mutatja magát. Én még jóba' voltam vele valamelyest, de bizalmas ügyeibe nem avatott. Egy nap láttuk, megtakarított pénzéből ruhát vásárolt, pettyeset, mellé sárga berlinert, harisnyát. Olyan lett egészen, mint mi, cinkotai lányok. Mit bánta Zsemlyéné, csak elunja a vénasszony a morgást.

De hiába minden, átláttak a szítán így vagy úgy az emberek, a gonosz nyelvek nem kímélték, feltűnt nekik, és igen rossz néven vették a változást, csóválták a fejük, hogy cifrálkodik, kihívja maga ellen a sorsot, elfordultak, ha megjelent, a kölköket arrébb rángatták, úgy kezelték, akár egy betolakodót, aki idegen tollakkal ékeskedik, s megtévesztésükre megjátszsa magát. Furcsa szerzet ez a maga bérlője, puszogtak az asszony fülébe, nem közülünk való. Törődöm én azzal, ha fizet, morgott vissza Zsemlyéné, de nem hagyták. Sűgtak, csak duruzsoltak a fülébe, hogy vigyázzon vele, jobb az ilyet tisztességteljesen távolban tudni.

Annyit tudok, egy nap, amikor nem sejtette még, hogy mire hazaér, Zsemlyéné kiadja az útját, Katalin a vendéglőben meglátta ezt a Bélát. Tanúja voltam a távolból, ahogy kiütni készült a marhavelőt a csontból, s megállt a keze a levegőben. Még az én hátam is végigborsódzott, nem hogy a Katié, a szemük összevillant, abban a minutumban eldőlt, hogy nem átlagos eset lesz az övék. Ha ismernek vadászt, ha látták lesen, tudják, milyen a tekintete, gyors és átható, mint ezé a Béláé, pillantás alatt felméri a terepet, a vadat foltnak látja, ha mozdul a lába, moccan a feje, kitégult az orrlíka, egyszerre érzékeli. Kiszagolja a fé-

lelmét, beméri a hajlandóságát, tudja előre, mit hibázik, kitapintja a gyenge pontját. Katalin arcán undor volt, a férfi tekintete összetört. Azt hitte, baja van, szervi kór, letaglózza a szívtrombózis, ha tovább marad. Kérte a fizetőpincért, és szapora, ám rogyadozó léptekkel távozott a vendéglőből. Saját szememmel láttam iszkolását. Otthon, gondolom, magához tért, elátkozta a házvezetőnőt, hogy miért nincs ott, amikor kéne, ordított a cimborával, és öntudatlanra itta magát. Nem tudhatta mire vélni a segédje, de lefoglalta saját delíriuma. Azt mondják, mikor a csendőr koma bekopogott a fiával, mint két disznó ébredtek a kövön, János feje mellett hányás, ölelték egymást, mint a szeretők.

A barázdált arcú férfi, akinél nem láttak a környéken búsabbat vagy száz esztendeje, megsemmisülten hallgatta az eddigieket. Katalinban emberére akadt, préselte ki magából az első mondatot, és a következőig hosszan hallgatott. Olyan nő az, akihez a férfit kíméletlen erő hajta, és ugyanez az erő taszítja tőle el, ezzel a kétféle készletessel pedig senki nem tud megharcolni. Aki rá gondol, háborodott, mánia gyötri, pusztító rögeszme, hogy csakis ennek a nőnek a karjaiban élhet. Hiába igyekezik lealacsonyítani gondolatban, hogy nőstény baromnak, ostoba lúdnak lássa, akit meg kell tömni, elvenni, amit adni tud, a megváltást rajta hideg fejjel végrehajtani, kínok kínját állja.

Honnan ismeri, ha szabad kérdezni, kotnyeleskedett a bögyös, mire a férfi azt motyogta fejét leszegve, legyen elég, hogy ismerem. Tiszteletet parancsoló volt a hangja, nem piszkáltak tovább. Nem lennék meglepve, váltott témát a piros sálas, ha Kiss pár nap múlva, mikor nagy mellénnyel visszasomfordált a vendéglőbe, mert meggyőződésem, hogy így tett, és kérte a helyes barnát, majd italoktól felbátorodva mindent elkövetett, hogy rossz nőkre gondoljon, miközben megigézi, egyszóval nem csodálkoznék, ha már akkor tudta volna, mit tervez vele.

Nem, szólalt meg a bögyös, épp ebben a pillanatban lett volna még esély, megtörténhetett volna, hogy mint megfelelő személy a lány kibillenti Bélát egyensúlyából, s az érzést, ami támadt benne, nem söpri el a rutin. Prédák sora várta, de neki Katalin kellett, a szomorú tekintetű szépség, aki özvegynek mondta magát, s ha akarta, ha nem, kirítt a többi közül. Láttam én, hogy fordul meg utána vén és serdülő, purdék és legények miként ámulnak jelenségén. Maga a talány, akit senki nem ismert az újban, és senki a régi életéből. Senki, szuszogta a barázdált arcú férfi maga elé, még az a szegény árva sem, akit megszült a hegyeken túl.

Maguk fatális tévedésben vannak, emelte fel hangját a bondorított hajú, finom nő a sarokból, felmentik az átkozottat, már három halotton túl vagyunk, és még mindig azt sugallják, hogy a nőn múlik a végkifejlet. Érzés, milyen érzés, tárta szét a karját fejcsóválva, majd mérgében hátat fordított nekik. Elszégyellte magát a bögyös, én csak azt kutattam, kérem, hogy hol vehettek volna gyökeresen más irányt az események, majd bizonytalanul folytatta. Zsemlyéné különben azt vallotta tanúként, hogy noha három napon belül követelte el-távozását, jel nélkül tűnt el, derekára hurkolt vászonzacskóban az összes pénzével, majd soha többé nem került elő. Nem gyanakodott, zárkózott, furcsa lány volt, még a nézése is idegen, de nem látszott rajta hajlam a kihágásra.

Ki tudja, sóhajtott fel az egyenruhás, tán ősei átkát vitte tovább, saját bűnét és bosszúvágyát, tán haragja fordult a férfi nem, ekként Béla ellen, vagy csupán a véletlenek furcsa összjátékát látjuk, netán annak lehettünk tanúi, amint az ösztönök óriás szövevényében hasonló a hasonlót felismerte, bűnös áldozatára, áldozat gyilkosára lelt. Látogatta Bélát, ez világos, aztán egy nap másvilágra ébredt, s homályos tekintettel nekiindult, nem sejteni, élni vagy végezni a férfival, akit magának megtalált.

Egy kövel vertem volna fejbe, látom szinte, hogy megindul felé, a férfi lefogja az ütésre lendülő kart, a lány fölé kerül, mindkét kezével leszorítja, és egy akkora pofont helyez el az arcán, hogy Katalin pillanatra elveszti az eszméletét. Találgathatjuk, mit sziszegett magához

térve a férfi szemébe, sálját Béla miért gyömöszölte a fogai közé, hogy ne hallja. Adhatunk a szájába szavakat, de minek. A férfi nyaka köré hurkolta a zsineget, többször körbetekerte, majd mellén keresztülvezetve összekötözte a csuklóit, lejjebb a bokákat, és úgy hagyta az elsötétített szobában. Nem ölte meg, a halált ráhagyta. S a nő minden mozdulata feszebbre vonta a hurkot a nyakán. Bármit tett az életéért, annál jobban fojtotta a zsinog. Köhögött, kalimpált. Még nem lehelte ki a lelkét, amikor a férfi zsákot húzott a fejére, hogy ne lássa. Élt még. Ott, a sötétben.

A levegő a házban megállt, senki se látta ebben a dermedt éjben, hogy a barázdált arcú férfi a fal felé fordulva némán ordít.

Már én ilyen vagyok, a nők engem üldöznek a szerelmükkel, állítólag ezt felelte a férfi Welsch Gyözőné Icának, akit ugye én személyesen is igen jól ismerek, szólalt meg hosszú szünet után a szőke. A kotnyeles szomszéd, tudják, aki kíváncsiságát nem tudván palástolni, egy váratlan pillanatban rákérdezett Kiss Bélánál, megjavul-e valaha, mert le sem tagadhatná, hogy a feltűnőnél is többen látogatják a facér menyecskék. Egész nap csak a sütés-főzés, mulatozás, másnap aztán csend és hullaszag, ahogy mondani szokás.

Mi a nyomozóktól értesültünk, hogy nagy baj esett, emelkedett fel a csüngő bajsú öreg, pár pillanat múlva apró felesége is ott állt mellette, egymás kezét szorították. Nem akarták elárulni sokáig, de miután az újság is megírta, nem titkolhatták tovább. Az egyik hordóba, a nyilvántartás szerint hetes, így mondták, kérem, körülbelül kilencven kilós nő teste volt bepréselve félig ruhátlanul. Álmában érthette a támadás, hálóingéből még néhány csipkés cafat megmaradt a légmentes zárás miatt. Senki nem hitte, el sem tudta képzelni, hogyan volt képes egy szál ember betuszkolni a hatalmas testét egészben.

Borbála a lányunk, küzdött könnyeivel az öreg, Besenyőből való a család, a Zsitva mellől. Bešňov, így mondta büszkén ő is, mi tagadás, a szavakat kínkeservvel préselve ki a nyelve hegyén. Feleségem helybéli, fordította fejét az asszony felé, jómagam az érsekújvári Kukan család sarja volnék, akik közül nem egy Nagykanizsán vagy épp Váshelyen vert táborot. Dolgos, istenfélő család, volt köztünk hitoktató, a kanizsai ipariskola karnagya, érsekújvári előljáró, vitézi címet nyert katona. Öt gyermekünk született, két lányt elvitt a kolera, egy fiút a tifusz, negyedikként jött a világra a mi Borbálánk, s ötödikként Zsuzsanna. Mint a Messiást, úgy vártuk ezt a lányt, de Borbála csak rúgta az anyja méhét, nem akart világra jönni. A bába két nap után széttárta a karját, jobb, ha papot hívunk az asszonyhoz, mire ijedtemben befogtam a gebét a szekér elé, és addig vertem a boldogtalant, míg oda nem értünk a doktorék cifra házához, s felvertük éjnek évadján az öreget, aki jókora csipeszt túrt elő a fiókjából, a gyermek fejét két oldalról abba befogta, s kirángatta hitvesem combjai közül a leányt. Behorpadt a koponyája szegénynek, de azzal emberfia nem törődött. Mi meg elteltünk az örömtől, kérem. Az asszony aztán babujgatta, táplálta, tanította a gyermeket, akinek fejlődése ötéves koráig Isten törvényei szerint haladt. Úgy láttuk, kérem, talán csak szelídebb volt, mint a többi, nem játszott, inkább bambult bele a világba, s szemével követte a gomolyok vonulását vagy a nap járását a plafongerendán.

Ámde mire öt lett, már magunk is csudálkoztunk, hogy se kutyára, se macskára nincs gondja, testvérhúga és a hasonló kölkök hidegen hagyják. Ha mesélünk neki, elméláz, a történet fonalát elveszíti, a *Hiszekegy* csakúgy kihullik a fejéből, mint a *Miatyánk*. Mint gyermekükért aggódó szülők Istenhez fohászkodtunk, és audienciát kértünk a tisztelendőttől, aki szenteltvízzel behintette a homlokát, hogy ha ül rajta gonosz, elűzze. Tanítottuk betűkre és rajzolni a homokba. Krikszkrakszokat firkált ugyan, de csak nem tudtunk megbékélni a lusta eszével. Enni viszont igen szeretett, habzsolt, sikoltozott az édes részta után, ölegett bennünket, csimpaszkodott a nyakunkba, a lábunkhoz. Az iskolába érettség híján nem engedte a tanító. Az volt az első jel, hogy más, nem olyan, mint a többi gyerek. A doktor

elmevizsgálatot javasolt. Akkor derült ki, hogy Borbála..., csuklott el a hangja, sérültnek mondják, abnormisok intézetébe vittük, otthon nem tarthattuk, mert szégyellünk a csúfságot. A faluba is csak szekírozták volna, hogy hülye, bolond lány.

Euzébia, aki egyre erősödő émelgyést érzékelt a gyomrában, amit a pálinkának tulajdonított, kárörvendőn csücsörített, s már száján volt a mondat, hogy min csodálkoznak, hitvány portéka, jobb neki a halál, de recsegést hallott a sarokból, amit figyelmeztető jelnek vélt, s a mondat a torkán akadt.

Így nőtt fel a mi lányunk, Borbála. Nagydarab, szemrevaló teremtés lett belőle, magas, testes, kerek, a csípeje asszonyos. De olyan maradt, mint egy gyermek. Alig foglalható szavakba, miben volt más az esze járása. Nehezebben álltak össze fejébe' a mondatok, berozdáltak a csavarok, a figyelme szertekalandozott, suta volt, illendőség dolgában megfelelt, de nem volt gondja másra, csak az étkekre és testének kívánságaira. Húga, a Zalába házassodott Zsuzsanna lányunk, akihez az idők során úgy-ahogy kötődni kezdett, sűrűn látogatta, és bár lehetetlennek tűnt, hogy Borist valaha férfi érintse, minden igyekezetével azon volt, hogy leljen egy rendes, módos embert mellé, aki kellő figyelemmel és szeretettel viseli nővére tompaságát a házasság szentségében. De ami a legfőbb: leveszi vállunkról a súlyt, mert öregek vagyunk és gyengék, szegény az eklézsia, nem bírtuk már fizetni az intézetet, a lány pedig sem Besenyőn nem maradhatott, sem nála Zalában az ura és három poronty mellett nyűgne. Így jutott el Zsuzsanna büntudattól gyötörve Kisshez, akinek hirdetése elsőnek rokonszenvet váltott ki belőle. Ő maga fogalmazta a választ, Boris macskakaparása elriasztotta volna a férfit. Igaz, említette, hogy nem magának szemelte ki, de mindent bevetett, hogy Kiss Béla a lányt válassza az aspiránsok közül.

Így is lett, kérem. Noha nem tudtuk akkor még, hogy nem csak őt választotta, hanem kalákába' jártak a nők hozzá, és kalákába' vesztek el. Zsuzsanna lányunk felutazott Zalából, s elkísérte nővérét az első találkozásra Cinkotán. Tetszett neki a dolgos bádogos portálja, áradozott, mennyire takaros, hordókkal van teli a műhely és a kamra. A szobájában a polcon könyvek, a környékbeliek csupa jót állítottak róla, istenfélő katolikus ember, hetente gyónni jár. Megjegyezték ugyan, hogy szeret élni, de ki ítél el egy kis bolondozást, ha a lány otthonát megtalálta. A második találka után Zsuzsanna pénzt nyomott Kiss kezébe, és megengedte, hogy a lány tovább időzzön a férfinál, azt remélve, hogy végre révbe ért, bekötik a fejét. S megesis *az* is vele, az a dolog, kérem, folytatta az apró termetű asszony, aminek mindenkivel meg kell esnie, hogy egy másik test eggyé lesz az övével. Ahogy az evangéliumban áll, suttogeta, és szemérmesen az urára lesett, „lesznek ketten egy testté”, és „többé nem két, hanem egy test”. Az öreg zavarba jött az asszonyi beszédől, miután megesküdtek Isten előtt, morogta, a többi nem dolgunk, s erélyesen felesége felé bólintott. Ült a lányunk a konyhai hokedlin, így mesélte a másik, folytatta, és nézett a férfit értetlenül. Aztán megzavarodott, felpattant, hogy menne haza, de Zsuzsanna, látva a férfi zsebéből kikapuló rózsafüzért, visszaültette. Amikor az – úgy egy fejjel lehetett nála alacsonyabb – illetlen helyen megérintette, felsikoltott szegény, mert az anyján kívül, aki fűröszötte, még sosem fogta meg neki senki, ott. Nyelt egyet az öreg, gyalázat, gyalázat. Aztán a férfi szőlőszemeket nyújtott felé. Ő bekapta, és kacagott, *Isten áldása, ezt* mondogatta, mert otthon nálunk így tanulta. Keringett a tekintete a szobában, mintha semmit se látott volna, csak forgott az a szem boldogan. És akkor ez a Béla, harapta be alsó ajkát az öreg, mint aki képtelen befejezni, amibe belekezdett, majd szinte sírva folytatta, olyat tett... Az apró feleség mondta ki végül a szégyent: a fülébe nyalt.

Nem jött haza többé, mondta hosszú csend után az öreg. Csak levelek érkeztek, a lány keze írásával, de idegen szavakkal, hogy szükség lenne még pénzre. Zsuzsanna óvatos volt, előbb keveset küldött, aztán még kevesebbet. Majd sürgönyözött a Bélának, hogy csak egybekelésük esetén áll módjában a családnak patronálni az életük. Kiss Béla egy esküvői meghívóval felelt, mely arról értesített, hogy a frigyét a cinkotai római katolikus templomban tartják folyó év augusztus tizenhetedikén. Augusztus tizedikén jelentős összeget adtunk postára,

hálálkodtunk Istennek, hogy a lány nem marad magára halálunk után, mert ahogy a prédikátor Salamon is mondja, „jaj pedig az egyedülvalónak, ha elesik, és nincsen, a ki őt fel-emelje”. Még tán egy szem, kuszán teleírt lap érkezett a lánytól nővéréhez, melyet úgy olvastott Zsuzsanna, hogy viszket a nyaka, vörös csúfságok jelentek meg rajta. A nyakam fojtogatja a folt, szó szerint ez állt benne, aztán ikszek, vonalak, alig kiolvasható befejezés a jobb szélén. Imádkoztunk érte, és azzal nyugtattuk esténként álomba magunk, hogy szegény világ életében ilyen zagyva fejű, kelekótya teremtés volt, tán nem bírja az epéje a zsírt. Aztán semmi. Napokig, egy hétig nem jött hír. Érdeklődtünk szelíden a menyegző részleteiről levélben, mire egy táviratot kaptunk Bélától, hogy halasztva. Meglepődtünk, és igencsak elszomorodtunk, furcsálltuk ugyanis, de leginkább aggódtunk miatta. Akkor meg egyenesen megrémültünk, amikor újabb levél érkezett Zsuzsannához, s a kézírás nem vallott Borbálára, a szavak használata, rendje és mondatfűzése vadidegen kézre utalt: „Kedves húgom és sógorom! Sajnálom. Ami holmi ott van, ha szükség lesz rá, írok, vagy jövök érte. Többet engem ne keressetek. Ne törődjetek velem. Ámen!”

Zsuzsanna lányunk indult azonnal Zalaszentbalázsról, több napig zötyögött nővéréhez Cinkotára, ám mikor odaért, nesz sem jött a házból, próbálta utcafronton a műhelyt, udvarból a konyhát, hiába verte az ajtót, hiába kiabált. Csak nagy sokára slattyogott elő a férfi, ez a Béla nevezetű, vizenyős arccal, bedagadt szemmel, hogy a lány gyermeket vár, ezért anyjához küldte vonaton egy derék ismerőssel, így esküvő nem eshet szégyenére. Mögüle, mesélte Zsuzsanna lányunk, a házvezetőnő kászálódott elő hiányos öltözetben, s büzlött a ház a szesztől. Zsuzsanna megdermedt az ajtóban, szeme sarkában látta, amint valaki odakint a fáskamrát gondosan lelakatolja. De, de, hebegett kérdés helyett, s kotorta elő közben a levelet, hogy számon kérje rajta, ám a Béla arca kemény lett, és félelmetes. Jobbnak látta odébbállni, és reménykedni, hogy mégis, minden rossz előérzet ellenére igazat mond.

Besenyőre persze sosem érkezett meg a lányunk, kétségbeesésünkben jelentettük a rendőröknek, de hiába kerestettük, a mi Borink, ez a szép, tompa teremtés soha nem került elő, csak később a nagy teste. Egy hordóban, amibe nem fért volna el sose’.

Nem kérdezett közbe senki, a nagy bajszerű öreg és felesége reszketve ácsorogtak tovább a helyükön, mint akik válaszra várnak, magyarázatot követelnek, egy jelet, amitől könnyebb elviselni. De nem volt magyarázat. Vargyasné a hideg rázta. A nemjóját, van itt elég levegő, kérdezte, és kezével a botja után matatott, hogy kopogtatással jelezze, véget vetne a széánznak. Bár becsüli, sőt élvezi a szörnyűséget, de ekkora dózisban megüli az ember gyomrát. Menjenek haza, emberek, rikácsolta, ideje nyugovóra térni, haladéktalanul ki kell szelöltetni a házat, mert megfulladnak a fertelmes bűzben. De az emberek nem akartak vagy nem bírtak megmozdulni. ■ ■ ■

■ **Nagy Gabriella** (1964) író, szerkesztő. Eddig három könyve jelent meg: *Vállalok bérbe sírni* (versek, 2000), *Idegen* (regény, 2003) és *Üvegház* (regény, 2013), mindhárom a Palatinus Kiadónál. A Litera irodalmi portál főszerkesztője. *Elviszlek Amerikába* című regénye a Kalligramnál jelenik meg 2022-ben.